

Índex

1. La transició política. El regnat de Carles I.	Pàg. 2
1.1. De la ruptura democràtica a la reforma política	Pàg. 2
1.2. Les eleccions democràtiques	Pàg. 3
1.3. L'etapa constituent i la forja de l'autonomia catalana	Pàg. 4
1.4. La crisi econòmica i els Pactes de la Moncloa	Pàg. 5
1.5. L'etapa centrista	Pàg. 5
2. L'etapa socialista	Pàg. 6
2.1. El canvi socialista	Pàg. 6
2.2. El declivi socialista	Pàg. 7
3. La Catalunya autònoma	Pàg. 8
3.1. El restabliment de la Generalitat	Pàg. 8
3.2. L'acció del govern de la Generalitat	Pàg. 9
4. La Catalunya actual	Pàg. 9
4.1. Els nous reptes demogràfics	Pàg. 9
4.2. Els reptes econòmics i socials	Pàg. 10
4.3. La societat del benestar	Pàg. 11
4.4. La integració a Europa	Pàg. 11
5. Canvi social i noves mentalitats	Pàg. 12
5.1. Democratització i modernització	Pàg. 12
5.2. Nous valors	Pàg. 12
5.3. Canvis en el paper de la dona	Pàg. 12
Textos importants	Pàg. 13
Bibliografia	Pàg. 14

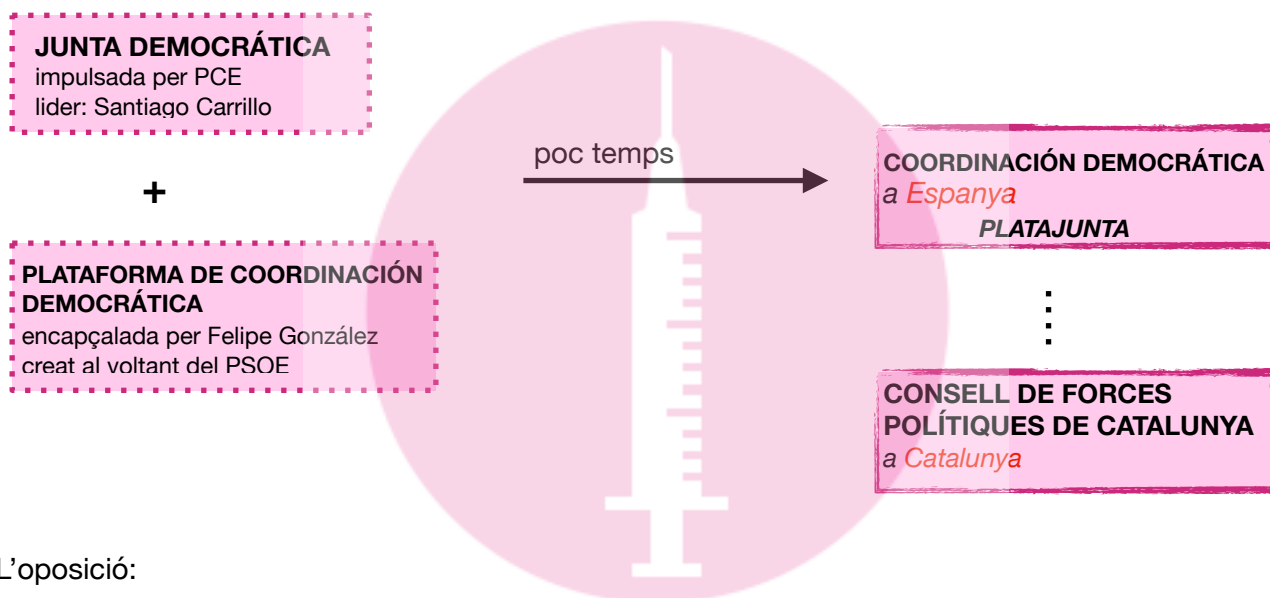
1. La Transició política. El regnat de Joan Carles I.

Franco va morir el 20 de novembre de 1975. Aquest fet precipità un procés de transició política, les bases del qual les havia posat l'**antifranquisme** temps enrere. Aquest procés va comptar amb la intervenció dels sectors reformistes procedents del mateix règim, amb el rei com a referent principal. El resultat final fou l'establiment d'un règim democràtic que es materialitzà en la Constitució del 1978 i en una ordenació autonòmica sense precedents.

1.1. De la ruptura democràtica a la reforma política

Dos dies després de morir **Franco (22/11/1975)**, es va proclamar a **Joan Carles de Borbó** rei d'Espanya, cosa que no va provocar cap canvi. **Carlos Arias Navarro** va ser confirmat president del govern (que manté política immobiliària = cap democratització. Els seus ministres (**Manuel Fraga Iribarne**) feien tímides reformes jurídiques que reprimien amb duresa les mobilitzacions populars i l'oposició antifranquista (que demanaven la democràcia).

Les organitzacions d'esquerres van organitzar-se en dues plataformes:

L'oposició:

- va definir una alternativa unitària amb la formació del **Consell de les Forces Polítiques de Catalunya** pels partits polítics catalans i amb la creació de **Coordinación Democrática**, a la resta d'Espanya.
- plantejava que un govern provisional convoqués eleccions constituents en un marc democràtic i el restabliment provisional de l'Estatut del 1932 a Catalunya.
- propugnà la ruptura democràtica (trencar amb el règim per establir un sistema democràtic sense pactar amb ningú) i impulsà mobilitzacions reivindicatives. Durant el final del franquisme i el principi de la monarquia (1975), al carrer es donaren una sèrie de reivindicacions que tenien un crit unànim - "**llibertat política, amnistia, estatut d'autonomia**": als presos polítics, a aquells que havien lluitat contra la dictadura, i estaven a la presó o a l'exili. Estatut d'autonomia demanat per les nacionalitats històriques

30/6/1976: el govern de **Arias Navarro** dimiteix al comprovar que no tenia el suport del rei.

1/7/1976: comença el govern d'**Adolfo Suárez**, comença la **TRANSICIÓ**.

El nou president, juntament amb **Torcuato Fernández Miranda** (gran coneixedor de les lleis franquistes), fou decisiu en la transició:

- va iniciar contactes amb l'oposició

- va adoptar algunes decisions significatives, com una tímida amnistia
- va elaborar la **Llei de Reforma Política (LIRP)** --- era un text curt, que:
 - proclamava la democràcia i la sobirania popular a Espanya
 - preveia la transformació de les Corts franquistes en un Congrés de Diputats i un Senat elegits per sufragi universal
 - desmantellava les institucions de la dictadura
 - anunciava eleccions amb el concurs de partits polítics

La tramitació de la llei es dugué a terme gràcies a:

- la renovada força del reformisme dins del règim
- es donà garanties que no s'exigirien responsabilitats als implicats en la dictadura, que conservarien la seva posició social i que l'esquerra comunista es mantindria il·legalitzada.

Quan el govern va convocar el 15 de desembre de 1976 el referèndum per aprovar la LIRP, l'oposició democràtica va fer campanya per l'abstenció. Tot i això i el fet que el franquisme demanava el "no", la resposta totalitària del "sí" (94%) del referèndum va donar la iniciativa política al govern i obligà l'oposició a un replantejament de la seva estratègia:

- va abandonar-se la ruptura democràtica, passant a una **ruptura pactada**
- s'acceptà la monarquia com a forma d'estat
- l'acció dels partits polítics va desplaçar el protagonisme dels organismes unitaris i de les mobilitzacions populars

1.2. Les eleccions democràtiques

- 1) Les eleccions a Corts Constituents van ser fixades pel **15 de juny de 1977** (eren les primeres eleccions lliures des de l'any 1936).
- 2) Abans s'havien liquidat la legislació i les institucions fonamentals del franquisme com el Movimiento Nacional.
- 3) Van legalitzar-se els partits polítics, destacant PCE i PSUC, malgrat l'oposició militar i del búnker (nucli dur del franquisme que es negava a cap canvi).
- 4) la violència dels grups "ultres" s'havia intensificat i l'increment de la violència terrorista (GRAPO [Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre], ETA...) augmentava la tensió política i social.
- 5) al voltant de Suárez es creà la **Unión de Centro Democrático (UCD)**, que englobava quinze grups diferents de centre, com el reformisme franquista, democristians, liberals i alguns socialdemòcrates
- 6) la dreta franquista era representada per **Alianza Popular (AP)** amb Manuel Fraga Iribarne (antic ministre de Franco)
- 7) el **PSOE (Partido Socialista Obrero Español)** definí un socialisme democràtic al voltant de Felipe González i Alfonso Guerra [PARTIT HISTÒRIC]
- 8) el PCE (**Partido Comunista de España**) -a Catalunya, el PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya)-, amb dirigents històrics com Santiago Carrillo, fou la principal organització de lluita antifranquista a la dècada dels 60 i als primers anys de la dels 70 [PARTIT HISTÒRIC]
- 9) Partits nacionalistes que destacaren :
 - 1) **PNB (Partit Nacionalista Basc)** amb Carlos Garaikotxea -> P. Basc
 - 2) **EE (Euskadiko Eskerra)**, al País Basc
 - 3) **ERC (Esquerra Republicana de Catalunya)** amb Heribert Barrera -encara no legalitzat a causa del seu republicanisme -> Catalunya
 - 4) **CDC (Convergència Democràtica de Catalunya)** amb Jordi Pujol

- 5) **UDC (Unió Democràtica de Catalunya)** –que més tard formarien la **coalició CiU (Convergència i Unió)**. Aquests partits no van obtenir un representació gaire important, tot i que els va permetre estar presents en la nova configuració de l'Estat que es faria l'any següent, un cop aprovada la Constitució.

- Les eleccions de 1977 van donar el triomf als partits que van emprar un **llenguatge més moderat** i no es van mostrar gaire radicals.
- la UCD, que es configurà com a coalició de centredreta, va guanyar més de sis milions de vots, seguida del PSOE, amb més de cinc milions.
- Les eleccions allunyaren el PCE de les expectatives previstes i deixaren AP en un quart lloc.
- A Catalunya, en canvi, el triomf fou per les esquerres:
 - per la coalició del PSC (Partit Socialista de Catalunya) i el PSOE, encapçalada per J. Raventós (28% vots).
 - el PSUC liderat per G.L.Raimundo (18% vots).
 - Al Senat s'imposava la candidatura d'Entesa dels Catalans (socialistes, comunistes, republicans).
 - Els Centristes de Catalunya- UCD es van quedar en el 16%, resultat similar al Pacte Democràtic (CDC, UDC...) de Jordi Pujol.

1.3. L'etapa constituent (1976 -1978) i la forja de l'autonomia catalana

Redacció de la Constitució a càrrec d'una ponència en la qual hi havia representats els principals grups del Congrés dels Diputats, coneguts popularment com “els pares de la constitució”:

- 3 diputats centristes (UCD),
- 1 de socialista (PSOE),
- 1 de comunista (PCE-PSUC),
- 1 de nacionalista (Minoria Catalana, formada per ERC, CDC i UDC, entre d'altres) i
- 1 d'Alianza Popular (AP).

Era un text curt (169 articles), flexible, que definia Espanya com:

- un Estat democràtic i social de dret
- un estat organitzat com a monarquia parlamentària on la Corona veia dràsticament retallades les seves atribucions i on l'exèrcit quedava sotmès al poder civil
- un estat de caràcter no confessional (llibertat religiosa)

-
- ampli reconeixement de drets col·lectius i llibertats individuals
 - abolia la pena de mort
 - substituïa tota la legislació anterior
 - nova organització territorial de l'Estat que liquidava l'ordenació centralista i definia nacionalitats (Catalunya, País Basc, Galícia) i regions autònomes, que se superposaven a les províncies. S'obria d'aquesta manera el camí a la formació de Comunitats Autònomes, amb autogovern i institucions pròpies, que haurien de quedar definits en els respectius estatuts. A Catalunya la reivindicació autonòmica, que havia estat impulsada anteriorment, col·laborà al restabliment provisional de la Generalitat i al retorn del seu president a l'exili, **Josep Tarradellas**, el **23 d'octubre de 1977**. Poc després es va materialitzar l'autonomia basca amb l'aprovació del Consell General Basc, i es va constituir la Xunta provisional de Galícia.

6 desembre 1978: aprovada en referèndum amb un 88% de vots afirmatius (l'únic lloc on no va sortir votat afirmativament va ser al País Basc).

27 de desembre, el rei jurava la Constitució i, així, Espanya passava a ser una monarquia parlamentària amb un sistema plenament democràtic. És a dir, que, com que la constitució és l'estat liberal més avançat, conté allò propi del liberalisme (sufragi universal, sobirania nacional i divisió de poders).

1.4. La crisi econòmica i els Pactes de la Moncloa.

1973

OPEP (Organització de Països Exportadors de Petroli) puja el preu del petroli i esclata una important crisi econòmica que afectà tota Europa, i sobretot a les principals potències industrials com eren **Anglaterra** i **Alemanya**. **Espanya** no es va veure tan afectada, ja que no era una potència industrial; la seva economia era principalment agrícola.

1975

L'endarreriment tecnològic industrial, el pes de les activitats tradicionals (siderúrgica, tèxtil...) i l'elevat consum de petroli situaren l'economia en una situació de crisi extrema. A més, l'atur s'incrementà molt des d'aquest moment.

1977

Per a solucionar aquesta crisi, tots aquells relacionats amb la situació econòmica es reuniren en el Palau de la Moncloa i signaren els anomenats Pactes de la Moncloa, el 27 d'octubre de 1977.

Van reunir-se amb el govern de Suárez:

- els **partits polítics**,
- els **sindicats** obrers
 - CCOO [comunista, amb MARCELINO CAMACHO]
 - UGT [socialista, amb NICOLÁS REDONDO]
- **representants de la Patronal** (representants dels empresaris).

Decidiren que cadascuna havia de posar de la seva part, ja que s'havia d'adoptar un conjunt de mesures per i emprendre una sèrie de reformes:

- **mesures urgents**, a curt termini, contra la inflació i el desequilibri exterior, com:
 - una **política monetària** que freni l'expansió de la massa monetària
 - una **política pressupostària** que redueixi el dèficit públic
 - la fixació d'un **canvi de la pesseta**, devaluant-la, per reduir el deute exterior
 - l'obligació d'**incrementar els salaris** en base a la inflació prevista, però sense que mai siguin superiors a la inflació
 - contra l'atur es presenten una sèrie de normes que permetin la contractació temporal (**flexibilitzar els contractes**)
- **reformes necessàries a mig termini** per repartir els costos de la crisi:
 - la fiscal i la de l'administració tributària per a que tots els ciutadans paguin els seus **impostos** (ja que en aquells anys poca gent ho feia)
 - l'aplicació d'un **control reial** a la liquiditat i solvència dels bancs i caixes d'estalvis
 - **flexibilitzar el mercat laboral**: en temps de Franco l'acomiadament era pràcticament impossible.

A més, s'acordava que el govern elaborés un pla d'ampliació de serveis socials, en què es donés prioritat a la construcció d'escoles i a la realització de diverses inversions públiques.

1.5. L'etapa centrista (1978 – 1982)

Un cop aprova la constitució, es tornaren a convocar eleccions legislatives per al dia **1 de març de 1979**. Els resultats van ser molt semblants als de 1977, però el triomf de la **UCD**, amb Suárez, fou més ajustat.

Durant el període **1978-1982**, es produí el **primer desenvolupament legislatiu** de la Constitució acabada d'aprovar. Es van votar a les Corts els estatuts d'autonomia del País Basc, de Catalunya

i de Galícia, aprovats també en referèndum. + Durant els dos anys següents (1983-1984) van ser aprovats els estatuts de totes les altres comunitats autònomes.

El nou govern va afrontar la crisi econòmica amb la continuïtat d'una política de consens que va comportar l'aprovació de l'**Estatut dels Treballadors (1979)**. Però l'eficàcia de la seva gestió fou qüestionada, cosa que permeté a l'oposició reforçar-se.

El fracàs relatiu de la **UCD** a les **eleccions municipals de 1979**, que permeteren la formació d'ajuntaments d'esquerres a les grans ciutats, i la derrota a les autonòmiques tant de Catalunya com del País Basc, afebliren un govern que posava obstacles al desplegament autonòmic.

En aquest període es va iniciar un període de dificultats per al govern de la UCD, a causa de les fortes pressions dels sectors nostàlgics de la dictadura franquista.

El terrorisme d'ETA i dels GRAPO contribuï a afeblir la ja dèbil democràcia que s'iniciava. Aquesta crisi es traslladà a l'interior del partit on Suárez s'havia manifestat més eficaç en el desmantellament del franquisme que en la construcció de la democràcia, la qual cosa el privà d'exercir un lideratge incontestat dins la **UCD** i com a president de govern. Per tot això, dimití el **19 de gener de 1981**.

La dimissió de Suárez va ser aprofitada per un grup de militars, en convivència amb les forces d'extrema dreta, per intentar un cop d'Estat. Amb l'objectiu de destruir la democràcia, el **23 de febrer de 1981**, el dia que es votava la investidura del nou president de govern **Leopoldo Calvo Sotelo (1981-1982)**, un grup de militars i membres de la Guàrdia Civil (entre els que hi havia el **tinent coronel Tejero**) van assaltar el Congrés dels Diputats. Els parlamentaris i el govern van quedar segrestats en mans dels colpistes, tot i que l'intent d'insurrecció militar només va triomfar a València, on el **capità general Milans del Bosch** treia els tancs al carrer. La incertesa durà fins que de matinada, finalment, el rei va desqualificar els conspiradors.

Però els efectes de l'amenaça antidemocràtica es deixaren sentir, ja que el procés autonòmic quedava retallat amb l'aprovació de la **Llei Orgànica d'Harmonització Territorial (LOHPA de 1982)**, que frenava el desmantellament autonòmic, i es produïa la definitiva desintegració de la UCD.

2) L'etapa socialista (1982 – 1996)

2.1) El canvi socialista

En les eleccions legislatives celebrades l'**octubre de 1982**, el PSOE obtingué la majoria absoluta mentre la UCD (fins que es desintegrarà) i el PCE s'enfonsaven, AP emergia com el partit de la dreta, i es consolidava el nacionalisme conservador del PNB i de CiU. La victòria socialista va presentar-se sota la consigna del canvi, que liquidava definitivament el franquisme, i va estar encapçalada per un líder carismàtic, **Felipe González**, i un discurs de modernització que incorporava un ampli programa de reformes.

Els socialistes van proposar-se de superar la forta crisi econòmica que afectava Espanya, i van iniciar la construcció d'un model d'Estat semblant al de països com Alemanya, en l'etapa en què eren governats per polítics socialdemòcrates.

A nivell de **política interior** destaquen:

- va impulsar-se la **reconversió industrial** i la **liberalització econòmica** per tal de relançar la iniciativa privada, modernitzar l'aparell productiu, limitar la inflació i afavorir els beneficis empresarials
- lluita contra l'atur i reforma laboral (**protecció dels aturats**)
- universalització de la sanitat pública gratuïta i sistema de pensions (**Estat del benestar**)

- reforma fiscal: augmentar els impostos directes, cosa habitual als països desenvolupats (per fer front a la despesa pública, mantenir l'Estat del benestar) i distribuir millor el pes de la recaptació impositiva. Fou important per reduir les bosses de frau.
- reforma de l'ensenyament: la LOGSE (Ley Orgánica General del Sistema Educativo) potencia l'ensenyament públic per damunt del privat, tot i que va subvencionar l'escola privada (concertada), i establí l'ensenyament obligatori i mixt fins als 16 anys (abans era fins els 14)
- regular la lleï d'avortament en tres supòsits:
 - o cas de perill de la vida de la mare
 - o malformacions del fetus
 - o violació.
 La llei va provocar l'enfrontament amb l'Església i els sectors socials més conservadors.
- reforma de l'exèrcit: per **Narcís Serra**, redueix el nombre de soldats, professionalitza l'exèrcit i, sobretot, aconsegueix la seva subjecció al poder civil (amb això aconsegueix acabar amb el perill del colpisme)
- **l'expropiació del holding RUMASA** (associació d'empreses propietat de **J.Mª Ruiz Mateos**). Va passar a ser propietat de l'Estat, que, en un procés lent, va anar privatitzant novament les empreses. Això fou dut a terme pel ministre Miguel Boyer.

A nivell de **política exterior** destaquen:

- l'entrada d'Espanya a l'OTAN (Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord [ORGANITZACIÓ MILITAR NASCUTA EL 1949 COM A RESPOSTA AL PERILL SOVIÈTIC]), però només entrà a l'estructura política, no a la militar. El poble espanyol va tenir l'oportunitat de donar la seva opinió a través d'un referèndum, tot i que els socialistes s'hi havien oposat anteriorment. Així, Espanya deixava enrere el seu neutralisme militar i entrava a formar part d'un dels dos blocs militars (concretament en l'occidental) que existien en la Guerra Freda.
- l'entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea (CEE) el 1986. Espanya trencava el seu aïllament; l'ingrés va permetre un important desenvolupament econòmic.

2.2. El declivi socialista

1. Causa principal: havia acabat la crisi econòmica i s'estava en un recuperació. Llavors es planteja la redistribució dels beneficis, ja que només guanyaren diners empresaris i banquers, no els treballadors, aturats, pensionistes... Això provocà malestar social i provocà les crítiques dels sindicats UGT i CCOO. **Vaga general de 1988**: suposà una fractura social i fort desgastament del PSOE.

Com a conseqüència, va perdre vots en les eleccions de 1989, al mateix temps que l'oposició conservadora, AP, es transformava en **Partit Popular (PP)**, amb Jose Maria Aznar al capdavant, ja que pretenia donar una imatge més moderada, més centrista.

2. L'altra causa del declivi socialista fou els **GAL** (Grupos Antiterroristas de Liberación), grups de pistolers que atemptaven contra membres d'ETA (que després d'una treva reapareix a finals dels 70 i principis dels 80), usant els mateixos mètodes. Es creia que darrere estava el PSOE, i per això el desgastà.

També foren importants els casos de corrupció econòmica¹, vinculats a alts càrrecs de l'administració socialista.

A més, a partir de **1992** es **desaccelerà el creixement econòmic**, fet que produí el gir de les classes mitjanes cap al conservadorisme, cap al PP.

¹ Cas Filesa: cas de corrupció consistent en la creació d'una trama d'empreses (Filesa, Malesa i Time-Export), la finalitat de la qual era el finançament il·legal del PSOE, per fer front als costos originats per les campanyes electorals

D'altra banda, les divisions en el sí del PSOE, entre **Felipe González** i **Alfonso Guerra**, entre d'altres, debilità el partit, que a les eleccions de 1993 perdia ja la majoria absoluta, cosa que feia que hagués de pactar amb el **PNB** i **CiU**. Per altra banda, a les eleccions europees de **1994**, el **PSOE** fou derrotat, i això anunciava que a les properes eleccions generals el vot es podria decantar cap al **PP**.

3. La Catalunya autònoma

3.1. El restabliment de la Generalitat

Durant l'època de Franco, va haver-hi president de la Generalitat de Catalunya; el més important va ser **Josep Tarradellas** (escollit el **1954** quan era a l'exili).

Octubre 1977:

→ retorn des de l'exili del president Josep Tarradellas

→ restabliment de la Generalitat de Catalunya (restablerta quasi 40 anys després de la seva abolició. Es vol recuperar la Generalitat republicana de l'exili en època de Franco).

Tarradellas va ser el president provisional fins a les eleccions del **1980**, que formà un govern d'unitat de tots els partits menys d'AP.

Després de que el **6 de desembre** fos aprovada la Constitució, l'Assemblea de Parlamentaris va aprovar l'**Estatut de Sau**, que fou sancionat per les Corts espanyoles el **setembre de 1979** i ratificat el 15 d'octubre en referèndum a Catalunya.

L'**Estatut** és un text breu que:

- dota al govern català d'**àmplies competències** en àmbits com educació, sanitat, ordenació del territori, obres públiques, justícia o política lingüística i cultural
- preveu la creació d'una **polícia pròpia** (els Mossos d'Esquadra)
- deixa en mans del futur Parlament de Catalunya la regulació de molts temes importants (**autoregulació**), com l'estructura institucional de la Generalitat (Parlament, Presidència, Consell Executiu i Tribunal Superior de Justícia de Catalunya) o la llei electoral.

20/3/1980

- **1º eleccions autonòmiques**, que suposaren el triomf de **CiU** (28% dels vots).
- Al no aconseguir la majoria absoluta, **Jordi Pujol** hagué de formar un govern en minoria, amb el suport d'**ERC**.
- Impulsà el desenvolupament de l'Estatut amb l'objectiu d'aconseguir el màxim de **competències** possibles, pactant amb el **president Suárez**.
- Però l'aprovació de la Llei Orgànica d'Harmonització del Procés Autònic (LOHPA 1982), per part del govern espanyol, trencà aquesta dinàmica.

1984 → ELECCIONS

CiU va aconseguir una majoria absoluta que va revalidar (1988, 1992) fins al 1999, en que quedà en majoria simple.

Es consolidà un sistema de partits diferenciat de la resta de l'Estat ja que la divisió entre dretes i esquerres s'hi superposava el fet nacional català. Entre tant, el **1987** el **PSUC**, que havia patit una profunda crisi i pràcticament va desaparèixer, impulsà una nova formació, Iniciativa per Catalunya (IC).

3.2. L'acció de govern de la Generalitat

 Tasques del govern autònom:

- Consolidar les institucions pròpies amb les lleis sobre organització del govern, de la funció pública, etc.
- Impulsar el desenvolupament de matèries bàsiques com l'ensenyament, la sanitat o l'ordenació del territori a partir de la nova divisió comarcal.
- FONAMENTAL: lingüística i catalanització de la societat. Per això, calia recuperar una llengua i una cultura que la dictadura va intentar eliminar. La **Llei de Normalització Lingüística**, aprovada el **1983** per tots els partits tret d'AP, va significar un pas decisiu al respecte al fer obligatori l'estudi del català a l'escola.

Així, la **promoció del català**, des de l'ensenyament primari fins a l'administració, a la premsa, a les publicacions, a les emissores de ràdio o de televisió, ha estat un **element fonamental** perquè el català sigui una llengua viva en una societat bilingüe.

 D'aquí, la importància de la creació de TV3 i el canal 33 i la creació de Catalunya Ràdio, el **1983**.

Degut a la **millora d'infraestructures materials i serveis públics**, es discutí el tema del finançament autòmic. La polèmica va produir-se perquè el volum de diners que els catalans reben de l'administració central en relació al que li aporten presenta un saldo negatiu que, pel **1988**, se situava en un dèficit de 110.000 pessetes per persona a Catalunya. Contràriament, a la resta de l'Estat la proporció s'invertia i donava un superàvit de 47.000 pessetes.

 També foren molt importants per al desenvolupament de la ciutat de Barcelona els Jocs Olímpics del **1992**.

L'oposició ha criticat el presidencialisme en la gestió política, en bona mesura producte del carisma de **Jordi Pujol**. Això ha repercutit negativament en el Parlament de Catalunya, el paper del qual ha quedat disminuït gràcies a la majoria absoluta de **CiU**.

Apart d'això, la identificació entre el partit i la Generalitat ha provocat el desenvolupament d'algunes conductes censurables, com és la corrupció, que han col·laborat al desgast del govern nacionalista i de les mateixes institucions. Mentrestant, els sindicats li han recriminat l'excessiva influència d'alguns grups de pressió econòmica, com la Caixa, en la política catalana.

4. La Catalunya actual

Els canvis dels darrers anys han situat Catalunya en un nivell comparable al de les societats europees avançades, en un context d'internacionalització econòmica creixent.

4.1. Els nous reptes demogràfics

 L'estancament demogràfic de la **dècada dels 80**, i que va agreujar-se fins als **finals dels 90**, va ser superior a la mitjana espanyola i va situar-se entre els primers d'Europa Degut a la dràstica caiguda de la taxa de natalitat (mentre que la mortalitat també era baixa) al mateix temps que, dels de **principis dels 80**, es posava fi a la immigració espanyola. A més, l'esperança de vida era cada cop més alta.

Conseqüències:

- la població ha envellit
- el nombre de jubilats ha augmentat
- s'ha produït una disminució proporcional de la població activa.

Tot plegat suposa l'increment del pes de les pensions dins el conjunt de la despesa al mateix temps que van reduint-se els actius que cotitzen a la Seguretat Social.

🔍 La desigual distribució de la població en el territori i les diferències de densitat comarcal constitueixen un segon tret característic, que als últims anys ha tendit a **reduir-se gràcies a:**

- noves infraestructures viàries
- desenvolupament tecnològic de les comunicacions
- millora de les condicions de vida urbana a les ciutats mitjanes

D'altra banda, l'elevat cost de la vida a la ciutat de Barcelona (en especial degut al desorbitat preu de l'habitatge) està generant l'expulsió de joves de la ciutat.

🔍 La nova immigració procedent de països subdesenvolupats i de l'Europa de l'Est, són un dels principals reptes demogràfics i socials ben vinculat al fenomen de la globalització. La seva situació precària aboca a la segregació residencial, a la concentració dels immigrants en els barris més deteriorats de la ciutat, i a una marginació que en dificulta la integració al país.

Aquestes noves onades migratòries fan evident la **necessitat** d'avançar cap a una societat multicultural, que és ja un fenomen imparable d'àmbit europeu. Això requereix una decidida intervenció dels poders públics per tal d'impulsar polítiques actives d'integració, per evitar-ne la marginalitat.

4.2. Els reptes econòmics i socials

A les portes del **segle XXI**, **Catalunya** continua sent el **centre industrial més important d'Espanya**. El sector terciari (60% del PIB i de l'ocupació laboral), però, ha superat el secundari encara que el pes de la indústria catalana continua essent superior al de la mitjana espanyola i de la UE.

Han estat elements decisius d'aquesta evolució:

- l'augment de la productivitat
- la qualificació de la mà d'obra, superior a la resta d'Espanya
- una més gran vinculació a l'exterior de l'economia catalana

El sector **serveis** ha experimentat un gran creixement i una transformació profunda. Al costat dels **sectors tradicionals**, com eren sanitat, educació o comerç, les noves activitats (transport, publicitat, turisme...) han vist créixer considerablement la seva importància. Cal remarcar el gran pes del **turisme** en l'economia catalana.

Les noves **tecnologies** de la comunicació han afavorit l'expansió d'aquestes activitats terciàries i han permès la seva modernització.

Tot i això, hi ha dos limitacions:

- el dèficit tecnològic existent, que és el resultat d'unes inversions en Investigació i Desenvolupament (I+D) molt inferiors al d'altres regions europees.
- el dèficit creixent en infraestructures: xarxa ferroviària, instal·lacions portuàries i comunicacions aèries deficientes

A més, l'economia catalana s'ha d'enfrontar a altres reptes:

- l'atur
- l'impulsa de contractes temporals
- el sou femení continua essent inferior al masculí i l'atur, superior
- el deteriorament del medi ambient, que fa que haguem de ser respectuosos amb el medi ambient

Aquest creixement econòmic ha representat una distribució desigual de la riquesa i el consegüent increment de les diferències socials. Així, un “quart món” (treballadors en atur, joves sense feina, jubilats que subsisteixen amb pensions insuficients...) expulsat de la societat del benestar, que va ampliant-se i que s'identifica amb sectors de baixa qualificació professional i cultural.

4.3. La societat del benestar

Tot i la presència del “quart món”, cal assenyalar els **avenços** que s'han produït en la construcció de l'**Estat del benestar**:

- la reforma fiscal del **1977**, amb la creació de l' IRPF (Impost sobre la Renta de les Persones Físiques) o de l'IVA (Impost sobre el Valor Afegit), ha permès endegar un sistema fiscal equiparable a l'europeu.
- es parteix del principi de la fiscalitat progressiva (“qui més té més paga”)
- la lenta eradicació de grans bosses de frau, és a dir, fent que tothom pagui els seus impostos
- l'augment dels ingressos públics ha permès equiparar la població espanyola a la d'altres països europeus pel que fa a la importància de les prestacions socials públiques

D'altra banda, el sector públic compleix dues funcions bàsiques:

- garantir l'accés gratuït dels ciutadans a serveis bàsics (educació, sanitat) o per mitjà de subvencions (ajuts a la cultura)
- desgravacions fiscals (habitatge)

Des de 1975 a 1995, la despesa en pensions de jubilació s'ha duplicat i ha arribat a significar el 11,6% del PIB. Pel que fa als subsidis d'atur, aquests han multiplicat per cinc el seu pes dins el PIB entre 1975 i 1995.

A més, en les darreres dècades a Espanya han augmentat considerablement les despeses en sanitat i educació, dos dels béns preferents de l'Estat de benestar.

- pel que fa a la sanitat, a partir de **1986** ha anat ampliant-se la població inclosa dins la sanitat pública fins a fer-la extensiva a quasi tots els ciutadans
- pel que fa a l'educació, **entre 1975 i 1996**, es va aconseguir la total escolarització dels menors de 14 anys, l'ampliació de l'ensenyament obligatori fins als 16 anys i l'equiparació a la mitjana europea del percentatge d'estudiants de nivell post obligatori

4.4. La integració a Europa

La integració a la Unió Europea (UE) el **1986** ha estat un fet decisiu per la dinamització de l'economia catalana i espanyola en el context **d'internacionalització** de les relacions econòmiques. A més, la **integració** comporta:

- la necessitat d'**incrementar** la productivitat, les innovacions tecnològiques i la transformació de les estructures empresarials
- la **participació** en la política comunitària de cohesió social i econòmica que té com a objectiu corregir els desequilibris entre els diversos territoris per tal d'impulsar un creixement conjunt. D'aquesta manera, Catalunya s'ha pogut beneficiar dels Fons Estructurals i dels Fons de Cohesió de la UE, que concedeix subvencions a les distintes regions en funció dels dèficits detectats
- la desaparició de la pesseta i la seva substitució per la **moneda únic europea**, l'euro (**2002**) --- això implica que la decisió d'apujar o abaixar el preu del diner ja no correspon al Banc d'Espanya sinó al Banc Central Europeu
- la **pèrdua de sobirania pròpia** en benefici de l'europea

Pel que fa a l'**adhesió de la societat civil a Europa**, s'hi detecta certa **passivitat**. Per això, cal tenir en compte una sèrie de factors que afecten el projecte polític:

- el caràcter elitista i tecnocràtic que ha impregnat el projecte europeu com a mínim fins al Tractat de Maastricht (**1991**)
- les dificultats de participació ciutadana efectiva en els mecanismes institucionals de debat i decisió
- el caràcter excessivament economicista del projecte, que s'allunya de la realitat quotidiana

5. Canvi social i noves mentalitats

5.1. Democratització i modernització

El canvi més rellevant ha estat la democratització del país. La Constitució de **1978** va garantir les llibertats individuals i cíviques, com la llibertat de pensament, d'expressió, d'opció política o de religió. Així, per primer cop en la nostra història, gaudim d'un llarg període de democràcia.

Des del punt de vista dels comportaments privats (l'aprovació de les lleis del divorci o de la interrupció voluntària de l'embaràs, la despenalització de les relacions extra matrimoniales o de l'homosexualitat) van significar també un profund canvi en els costums i els comportaments socials. A més, la laïcització progressiva, juntament amb la pèrdua de protagonisme de l'Església catòlica, va permetre un ventall més ampli d'opcions ideològiques i religioses.

Així mateix, la generalització de l'ensenyament obligatori fins als 16 anys, la universalització del sistema sanitari o de les pensions, han permès la introducció d'hàbits culturals i d'oci propis d'una societat moderna.

D'aquesta manera, en un procés no exempt de dificultats, s'ha caminat cap a una profunda reestructuració i modernització de la nostra economia:

- una enorme expansió del sector serveis
- una progressiva incorporació de les dones al món laboral
- un retard en l'accés dels joves al treball i una reducció de la vida laboral amb l'avançament de les jubilacions

5.2. Nous valors

La millora de les condicions socials i l'augment del nivell de vida han donat lloc a l'aparició de preocupacions respecte al present i al futur. Cada cop existeix una consciència més àmplia sobre els problemes ecològics i mediambientals que provoca l'actual model de creixement industrial i el consum desfermat.

Així, a Catalunya, sorgeixen en els últims anys nombrosos grups de defensa del medi; d'altra banda, apareix entre els joves una consciència antibel·licista i pacifista, que farà que s'aprovin noves lleis que acabin amb el servei militar obligatori.

A més, la llarga tradició associativa i cívica de la societat catalana ha trobat la seva millor expressió, els darrers anys, al voltant de les **ONG** (Organitzacions No Governamentals) moltes de les quals tenen com a objectiu la solidaritat i la col·laboració amb els més desafavorits de la nostra societat i especialment amb els pobles del Tercer Món. Catalunya té la més àmplia organització i afiliació de tot Espanya; per això, en els últims anys, ha aparegut un moviment creixent contra la globalització.

5.3. Canvis en el paper de la dona

La imatge i el paper de la dona han **canviat radicalment** al nostre país els últims 20 anys. El seu paper, quasi exclusiu, de mestressa de casa i mare de família dels **anys 70**, la seva posició social a l'ombra del pare i del marit, la seva subsidiarietat econòmica, s'han anat transformant per donar

lloc per primer cop a una **incorporació** massiva de les dones **al món públic** (social, econòmic o polític).

Les claus per entendre aquest procés són essencialment tres:

- el canvi de la legislació per a l'equiparació dels drets d'homes i dones
- la massiva incorporació de les dones a l'escola i a la Universitat
- la independència econòmica per la seva incorporació al món extra domèstic.

La creació l'any 1983 de l' **Instituto de la Mujer** i de l' **Institut Català de la Dona** (1985) evidencia l' interès de les administracions per eradicar la desigualtat del col·lectiu femení.

Tot i això, avui la igualtat és encara més legal que real. A Catalunya, el nombre de dones estudiants universitàries és equiparable al d'homes, però els càrrecs laborals o polítics de responsabilitat són encara eminentment masculins. La dona s'ha incorporat al món del treball, però les tasques de la llar són encara competència majoritària de les dones. D'altra banda, tot i que les lleis defensen les dones i les col·loquen en peu d'igualtat amb els homes, cada any milers de dones pateixen maltractaments domèstics que algunes vegades arriben a produir-los la mort. Amb tot, la profunda transformació del paper de les dones ha generat en la societat catalana un **nou model de parella i família**.

TEXTOS IMPORTANTS

RESULTATS DE LES ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA (1980)

Partit	% de vots	Nombre d'escons
CiU	27'7	43
PSC-PSOE	22'3	33
PSUC	18'7	25
CC-UCD	10'6	18
ERC	8'9	14
Partido Socialista Andaluz	2'6	2
Altres	8'1	-
Total	100	135

Participació: 61,4% del cens.

FONT: Manifestació proamnistia (passeig de Sant Joan, Barcelona, 6 de febrer del 1976). Autor: Manel Armengol.

FONT: Propaganda de les eleccions del 15 de juny del 1977.
Reproduïda a Antonio DOMÍNGUEZ ORTIZ (dir.). *Historia de España*. Vol. 12. Barcelona: Planeta, 1991, p. 336.

ACUERDO SOBRE EL PROGRAMA DE SANEAMIENTO Y REFORMA DE LA ECONOMÍA

La economía española atraviesa en estos momentos por una grave situación, caracterizada por tres desequilibrios fundamentales:

1. Una persistente y aguda tasa de inflación.
2. Un desarrollo insatisfactorio de la producción con una caída importante de las inversiones, lo que ha generado unas cifras de paro elevadas con repartos geográficos, por edades, por sexos y por ramas de actividad muy desiguales y ha agudizado los problemas que la misma plantea.
3. Un fuerte desequilibrio en los intercambios con el extranjero.

Estos desequilibrios de la economía española se producen en un contexto económico internacional en el que todavía no han aparecido signos duraderos de recuperación económica. Los representantes del Gobierno y de los diversos partidos políticos con representación parlamentaria manifiestan su unánime preocupación ante esta situación y su deseo de afrontar y resolver constructivamente esos problemas en un clima de cooperación responsable que contribuya a la consolidación de la democracia. Para ello, convienen en la necesidad de llevar a cabo dos grupos de acciones: las dirigidas a equilibrar la economía con actuaciones a corto plazo y las encaminadas a la realización de importantes reformas que encaucen la economía y la sociedad española hacia un futuro de libertad y progreso.

[a continuación se enumeran una serie de medidas de tipo económico]

Los representantes del Gobierno y de los diversos partidos políticos con representación parlamentaria entienden que, si las acciones expuestas se cumplen, señalarán el punto de partida para la superación de la actual crisis económica.

Firmado en Madrid, en el Palacio de la Moncloa, el día veinticinco de octubre de mil novecientos setenta y siete.

Adolfo Suárez González, Felipe González Márquez, Joan Reventós Carner, Josep Maria Triguñer Fernández, Manuel Fraga Iribarne, Enrique Tierno Galván, Juan Ajuriaguerra Ochandiano, Miquel Roca i Junyent, Leopoldo Calvo-Sotelo y Bustelo, Santiago Carrillo Sol.

BIBLIOGRAFIA

- Apunts de la intranet
- Llibre d'Història d'Espanya